СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

КАТЕДРА „СТАТИСТИКА И ПРИЛОЖНА МАТЕМАТИКА“

КРЪГЛА МАСА
С МЕЖДУНАРОДНО УЧАСТИЕ

СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗМЕРЕНИЯ НА РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ И НЕРАВЕНСТВА МЕЖДУ СЕВЕРНА И ЮЖНА БЪЛГАРИЯ

Свищов, 16 октомври 2020 г.

Сборник с доклади

Кръглата маса е организирана в изпълнение на научноизследователски проект №13-2020 „Статистически измерения на регионалните различия и неравенства между Северна и Южна България“, финансиран със средства по Наредба на МОН за насърчаване на научно-изследователската дейност

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2020

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Доц. д-р Красимира Славева – Ръководител на проекта
Доц. д-р Пламен Петков – Ръководител катедра „Статистика и приложна математика“
Доц. д-р Стела Касабова
Гл. ас. д-р Ваня Ганева

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:
Проф. д-р Поля Ангелова

Членове:
Доц. д-р Пламен Петков
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Стела Касабова
Доц. д-р Маргарита Шопова
Доц. д-р Екатерина Тошева
Доц. д-р Атанас Атанасов

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

ISBN 978-954-23-1892-7

СЪДЪРЖАНИЕ

РЕГИОНАЛНИ РАЗЛИЧИЯ И НЕРАВЕНСТВА В БЪЛГАРИЯ

НЕОБХОДИМО ЛИ Е НОВО ТЕРИТОРИАЛНО ДЕЛЕНИЕ НА СТРАНАТА – ЗАЩО, КАК И КОГА?
Борислав Борисов, проф. дн 7

РЕГИОНАЛНИ РАЗЛИЧИЯ НА ПАЗАРА НА ТРУДА, НАСТЪПИЛИ В СЛЕДСТВИЕ ПАНДЕМИЧНАТА КРИЗИСНА ОБСТАНОВКА
Венелин Терзиев, инж., проф., дн 15

ТРАНСПОРТНАТА СВЪРЗАНОСТ И ИНВЕСТИЦИИТЕ ВЪВ ФОКУСА НА ПЛАНОВЕТЕ ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНИТЕ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ (ПО ПРИМЕРА НА БЕЛЕНЕ И ПОРДИМ)
Андрей Захариев, проф. д-р, Стоян Проданов, проф. д-р, Анелия Радулова, доц. д-р, Силвия Заркова, д-р, Борислав Лазаров, докторант 32

ПОЛИТИКИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ПЕРИФЕРНИТЕ РАЙОНИ
Маргарита Богданова, проф. д-р 42

РЕГИОНАЛНИ РАЗЛИЧИЯ И ТЕНДЕНЦИИ ПРИ ОЦЕНКАТА НА БЕДНОСТТА В БЪЛГАРИЯ
Поля Ангелова, проф. д-р..... 50

ИНТЕГРИРАНОТО ПЛАНИРАНЕ КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ
Евелина Парашкевова, доц. д-р..... 59

ТЕРИТОРИАЛНОТО УСТРОЙСТВО НА БЪЛГАРИЯ КАТО ФАКТОР ЗА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ
Камен Петров, доц. д-р..... 68

РЕГИОНАЛНО ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ В БЪЛГАРИЯ – АЛТЕРНАТИВИ МЕЖДУ СЕВЕРА И ЮГА
Камен Петров, доц. д-р, Радослав Костев, докторант..... 77

АНАЛИЗ НА РАЗЛИЧИЯТА В КЛЮЧОВИ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА СЕВЕРНА И ЮЖНА БЪЛГАРИЯ – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
Красимира Славева, доц. д-р..... 85

ЛОГИСТИЧНИТЕ ВЕРИГИ КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА ТЕРИТОРИАЛНА КОХЕЗИЯ
Маруся Линкова, доц. д-р, Елица Лазарова, гл. ас. д-р..... 97

ИЗСЛЕДВАНЕ НА РЕГИОНАЛНАТА ДИФЕРЕНЦИАЦИЯ В БЪЛГАРСКАТА СИСТЕМА НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ С КЛЪСТЕРЕН АНАЛИЗ
Пламен Петков, доц. д-р, Елеонора Минева-Димитрова, ас. д-р..... 105

РЕГИОНАЛНИ РАЗЛИЧИЯ В ДОХОДИТЕ И АСОРТИМЕНТНОТО ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ДОМАКИНСТВАТА В БЪЛГАРИЯ
Симеонка Петрова, доц. д-р..... 115

БИЗНЕС СРЕДАТА КАТО ФАКТОР ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
Стела Касабова, доц. д-р..... 122

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РЕГИОНАЛНИТЕ ДИСБАЛАНСИ ЧРЕЗ ПРОМЕНИ В АДМИНИСТРАТИВНО-ТЕРИТОРИАЛНОТО ДЕЛЕНИЕ НА СТРАНАТА
Тихомир Личев, доц. д-р, Катя Личева, доц. д-р..... 130

ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБУЧЕНИЕ – КЛЮЧОВ ФАКТОР ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА РАЗЛИЧИЯТА МЕЖДУ СЕВЕРНА И ЮЖНА БЪЛГАРИЯ
Христо Сирашки, доц. д-р..... 138

ПАРТНЬОРСТВО В УПРАВЛЕНИЕТО НА РЕГИОНАЛНИТЕ ДИСБАЛАНСИ
Десислава Алексиева, гл. ас. д-р..... 146

РЕГИОНАЛНИ РАЗЛИЧИЯ И НЕРАВЕНСТВА В МАЛКИТЕ ОБЩИНИ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ: ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВИ
Методи Иванов, гл. ас. д-р 153

РЕГИОНАЛНИ АСПЕКТИ И ИЗМЕРЕНИЯ НА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ НА БПЦ
Петкан Илиев, гл. ас, д-р..... 161

СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИЯ МЕГАПОЛИС В ЮЖНА БЪЛГАРИЯ СРЕЩУ ОАЗИСИТЕ В СЕВЕРНА БЪЛГАРИЯ
Петя Василева, гл. ас. д-р..... 173

РЕГИОНАЛНИ РАЗЛИЧИЯ В НАПОЯВАНАТА ОБРАБОТВАЕМА ЗЕМЯ МЕЖДУ СЕВЕРНА И ЮЖНА БЪЛГАРИЯ
Радка Ненова, гл. ас. д-р..... 181

СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗМЕРЕНИЯ НА РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ И НЕРАВЕНСТВА МЕЖДУ БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ
Таня Тодорова, гл. ас. д-р 190

РЕГИОНАЛНИ АСИМЕТРИИ В УПРАВЛЕНИЕТО НА ПРОЕКТИ В БЪЛГАРИЯ (2014-2020)
Юлиян Господинов, гл. ас. д-р 197

СЪПОСТАВИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА ИНДУСТРИЯТА В СЕВЕРНА И ЮЖНА БЪЛГАРИЯ
Явор Станев, гл. ас. д-р 205

ИКОНОМИЧЕСКИ, СОЦИАЛНИ, ДЕМОГРАФСКИ ПРОБЛЕМИ В БЪЛГАРИЯ

ВРЪЗКАТА “УРБАНИЗАЦИЯ - ПОТРЕБНОСТИ ОТ ЗДРАВЕ И ЗДРАВОСЛОВЕН НАЧИН НА ЖИВОТ”. МЕТОДИ ЗА ИЗМЕРВАНЕ
Анастасия Марчева, доц. д-р 213

СЪСТОЯНИЕ И РАЗВИТИЕ НА ПАЗАРА НА ТРУДА В ОБЛАСТ ПЛЕВЕН
Галина Тодорова, доц. д-р 220

ОТНОСНО НЯКОИ МАКРОИКОНОМИЧЕСКА ДАННИ – ПРЕДПОСТАВКА ЗА ИДЕНТИФИЦИРАНЕ ИНОВАЦИОННИТЕ ВЪЗМОЖНОСТИ НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА
Искра Пантелеева, доц. д-р 228

МАЩАБИ НА БЪЛГАРСКИТЕ ФИНАНСОВИ АГРОПАЗАРИ
Любомир Любенов, доц. д-р, Анелия Любенова, д-р 237

ОПЕРАТИВЕН КОНТРОЛИНГ ВЪВ ФИРМАТА
Людмил Б. Кръстев, доц. д-р 247

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ОЦЕНКА НА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКО СБЛИЖАВАНЕ СПОРЕД ЕВРОПЕЙСКИЯ СТЪЛБ НА СОЦИАЛНИТЕ ПРАВА
Маргарита Шопова, доц. д-р, Тихомир Върбанов, гл. ас. д-р, Евгени Овчинников, ас. д-р 254

ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРИ РАЗВИТИЕ НА ПОЗЕМЛЕНИТЕ ОТНОШЕНИЯ В БЪЛГАРИЯ
Марина Николова, доц. д-р 263

„ЗА“ И „ПРОТИВ“ ДОПЪЛНЕНИЕТО НА МЕТОДИКАТА ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЛИНИЯТА НА БЕДНОСТ В БЪЛГАРИЯ
Николай Нинов, доц. д-р 273

БИЗНЕС СРЕДАТА И ПИВОВАРНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ В БЪЛГАРИЯ
Сергей Найденов, доц. д-р 282

СОЦИАЛНОТО НЕРАВЕНСТВО – КОНЦЕПТУАЛНА РАМКА И ИЗМЕРВАНЕ
Ваня Ганева, гл. ас. д-р 290

КОРПОРАТИВНА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ В УСЛОВИЯТА НА КОВИД-19
Емил Николов, гл. ас. д-р 298

СТАТИСТИЧЕСКО ИЗУЧАВАНЕ НА ЗАСТРАХОВКА „КАРГО“ В БЪЛГАРИЯ ЗА ПЕРИОДА 2010-2019 Г. – СЪВРЕМЕННИ ИЗМЕРЕНИЯ
Милен Митков, гл.ас. д-р 306

УВЕЛИЧАВАНЕ НЕДОСТИГА НА РАБОТНА СИЛА В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО
Милена Владимирова, гл. ас. дм 316

УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ В ЕВРОПЕЙСКАТА СОЦИАЛНА ПРОГРАМА
Иванка Янкова, докторант 323

ИКОНОМИЧЕСКИ, СОЦИАЛНИ, ДЕМОГРАФСКИ ПРОБЛЕМИ В ЕВРОПА

MULTIVARIATE ANALYSIS – A GREAT TOOL FOR A MULTIVARIATE WORLD
Carlos A. Coelho, Full Professor of Statistics PhD 331

DEVELOPMENT OF INTEGRATION PROCESSES IN THE REGION OF CENTRAL AND EASTERN EUROPE: THE VISEGRAD FOUR AND UKRAINE
Yevhen Savelyev, Prof. DSc (Econ.), Vitalina Kuryliak, Prof. DSc (Econ) 336

ASSESSMENT OF ECONOMIC EFFICIENCY OF THE ENVIRONMENTAL COSTS
Antonina Sydorova, Prof. DSc (Econ.), Olena Cherenkevich, PhD Student, Hanna Anisimova, Research Assist. PhD 343

CROSS-BORDER TRADE OF UKRAINE AND THE VISEGRAD FOUR COUNTRIES
Mariia Lyzun, Prof. DSc (Econ.), Ihor Lishchynskyy, Prof. DSc (Econ.)..... 352

FORECASTING SERBIAN GDP GROWTH AND UNEMPLOYMENT RATE USING VAR MODEL
Vinko Lepojević, Full professor, PhD, Tadija Djukić, Full professor, PhD..... 358

РЕГИОНАЛЬНЫЕ РАЗЛИЧИЯ ПОВЕДЕНИЯ НАСЕЛЕНИЯ В УСЛОВИЯХ ПАНДЕМИИ COVID-19, НА ПРИМЕРЕ МОЛДОВЫ, БОЛГАРИИ И РУМЫНИИ (MD, BG, RO)
Эдуард Хырбу, доц. к.э.н. 366

ПОЗДРАВИТЕЛНИ АДРЕСИ..... 373

CONTENTS

REGIONAL DIFFERENCES AND INEQUALITIES IN BULGARIA

IS A NEW TERRITORIAL DIVISION OF THE COUNTRY NEEDED – WHY, HOW AND WHEN
Borislav Borisov, Prof. DSc..... 7

REGIONAL DIFFERENCES ON THE LABOR MARKET AS A RESULT OF THE PANDEMIC CRISIS
Venelin Terziev, Eng., Prof, DSc..... 15

TRANSPORT CONNECTIONS AND INVESTMENTS IN THE FOCUS OF THE PLANS FOR INTEGRATED DEVELOPMENT OF MUNICIPALITIES IN THE REPUBLIC OF BULGARIA (ON THE EXAMPLE OF BELENE AND PORDIM)
Andrey Zahariev, Prof. PhD., Stoyan Prodanov, Prof. PhD., Anelia Radulova, Assoc. Prof. PhD., Silvia Zarkova, Ph.D., Borislav Lazarov, PhD Student..... 32

POLICIES FOR PERIPHERAL REGIONS DEVELOPMENT
Margarita Bogdanova, Prof. PhD..... 42

REGIONAL DIFFERENCES AND TRENDS IN EVALUATION OF POVERTY IN BULGARIA
Polya Angelova, Prof. PhD..... 50

INTEGRATED PLANNING AS A TOOL FOR OVERCOMING REGIONAL DIFFERENCES
Evelina Parashkevova, Assoc. Prof. PhD..... 59

THE TERRITORIAL ORGANIZATION OF BULGARIA AS A FACTOR FOR REGIONAL DEVELOPMENT
Kamen Petrov, Assoc. Prof. PhD..... 68

REGIONAL ECONOMIC DEVELOPMENT IN BULGARIA - ALTERNATIVES BETWEEN THE NORTH AND THE SOUTH
Kamen Petrov, Assoc. Prof. PhD, Radoslav Kostev, PhD Student..... 77

ANALYSIS OF THE DIFFERENCES IN KEY INDICATORS FOR THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF NORTH AND SOUTH BULGARIA
Krasimira Slaveva, Assoc. Prof. PhD..... 85

LOGISTICS CHAINS AS A TOOL FOR TERRITORIAL COHESION
Marusya Linkova, Assoc. Prof. PhD,
Elitsa Lazarova, Chief. Assist. Prof. PhD 97

STUDY OF REGIONAL DIFFERENTIATION IN THE BULGARIAN HIGHER EDUCATION SYSTEM WITH CLUSTER ANALYSIS
Plamen Petkov, Assoc. Prof. PhD,
Eleonora Mineva-Dimitrova, Assist. Prof. PhD 105

REGIONAL DIFFERENCES IN INCOME AND ASSORTMENT CONSUMPTION OF HOUSEHOLDS IN BULGARIA
Simeonka Petrova, Assoc. Prof. PhD 115

BUSINESS ENVIRONMENT AS A FACTOR FOR REGIONAL DEVELOPMENT
Stela Kasabova, Assoc. Prof. PhD 122

OPPORTUNITIES FOR REDUCING REGIONAL IMBALANCES THROUGH CHANGES IN THE ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL DIVISION OF THE COUNTRY
Tihomir Lichev, Assoc. Prof. PhD, Katya Licheva, Assoc. Prof. PhD 130

PROFESSIONAL TRAINING - A KEY FACTOR FOR GET OVER THE DIFFERENCES BETWEEN NORTHERN AND SOUTH BULGARIA
Histo Sirashki, Assoc. Prof. PhD 138

THE PARTNERSHIP IN MANAGING REGIONAL IMBALANCES
Desislava Aleksieva, Chief. Assist. Prof. PhD..... 146

REGIONAL DIFFERENCES AND INEQUALITIES IN SMALL MUNICIPALITIES IN THE REPUBLIC OF BULGARIA: TRENDS AND PERSPECTIVES
Metodi Ivanov, Chief. Assist. Prof. PhD 153

REGIONAL ASPECTS AND DIMENSIONS OF THE SOCIO-ECONOMIC ACTIVITY OF THE BOC
Petkan Iliev, Chief. Assist. Prof. PhD 161

THE SOCIO-ECONOMIC MEGAPOLIS IN SOUTH BULGARIA AGAINST THE OASIS IN NORTHERN BULGARIA
Petya Vasileva, Chief. Assist. Prof. PhD 173

REGIONAL DIFFERENCES IN IRRIGATED ARABLE LAND BETWEEN NORTHERN AND SOUTHERN BULGARIA
Radka Nenova, Chief. Assist. Prof. PhD..... 181

STATISTIC MEASUREMENT OF REGIONAL DIFFERENCES AND INEQUALITY BETWEEN BULGARIA AND ROMANIA
Tanya Todorova, Chief. Assist. Prof. PhD 190

REGIONAL ASYMMETRES IN PROJECT MANAGEMENT IN BULGARIA (2014-2020)
Yuliyan Gospodinov, Chief. Assist. Prof. PhD 197

COMPARATIVE ANALYSIS OF INDUSTRY IN NORTHERN AND SOUTHERN BULGARIA.
Yavor Stanev, Chief. Assist. Prof. PhD 205

ECONOMIC, SOCIAL, DEMOGRAPHIC PROBLEMS IN BULGARIA

THE "URBANIZATION – HEALTH AND HEALTHY LIFESTYLE" RELATIONSHIP. MEASUREMENT METHODS
Anastasiya Marcheva, Assoc. Prof. PhD 213

CONDITION AND DEVELOPMENT OF THE LABOR MARKET IN PLEVEN DISTRICT
Galina Todorova, Assoc. Prof. PhD 220

REGARDING SOME MACROECONOMIC DATA – A PREREQUISITE FOR IDENTIFYING THE INNOVATIVE OPPORTUNITIES OF THE BULGARIAN ECONOMY
Iskra Panteleeva, Assoc. Prof. PhD 228

SCALE OF BULGARIAN AGRICULTURAL FINANCIAL MARKETS
Lyubomir Lyubenov, Assoc. Prof. PhD Anelia Lyubenova, PhD 237

OPERATIVE CONTROLLING IN THE FIRM
Lydmil Krastev, Assoc. Prof. PhD 247

OPPORTUNITIES FOR EVALUATING SOCIO-ECONOMIC CONVERGENCE WITHIN THE EUROPEAN PILLAR OF SOCIAL RIGHTS
Margarita Shopova, Assoc. Prof. PhD, Tihomir Varbanov, Chef Assist. Prof. PhD, Evgeni Ovchinnikov, Assist. Prof. PhD 254

PPORTUNITIES AND CHALLENGES IN THE DEVELOPMENT OF LAND RELATIONS IN BULGARIA
Marina Nikolova, Assoc. Prof. PhD 263

„FOR" AND „AGAINST" THE ADDITION TO THE METHODOLOGY FOR DETERMINING THE POVERTY LINE IN BULGARIA
Nikolay Ninov, Assoc. Prof. PhD 273

THE BUSINESS ENVIRONMENT AND BREWERIES IN BULGARIA
Sergey Naydenov, Assoc. Prof. PhD..... 282

SOCIAL INEQUALITY – CONCEPTUAL FRAMEWORK AND MEASUREMENT
Vanya Ganeva, Chief Assist. Prof. PhD..... 290

CORPORATE SICIAL RESPONSIBILITY IT THE CONDITION OF COVID-19
Emil Nikolov, Chief Assist. Prof. PhD 298

STATISTICAL STUDY OF CARGO INSURANCE IN BULGARIA FOR THE PERIOD 2010-2019 - MODERN DIMENSIONS
Milen Mitkov, Chief Assist. Prof. PhD..... 306

INCREASING THE LABOR SHORTAGES IN HEALTHCARE
Milena Vladimirova, Chief Assist. Prof. MD 316

SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE EUROPEAN SOCIAL AGENDA
Ivanka Yankova, PhD Student 323

ECONOMIC, SOCIAL, DEMOGRAPHIC PROBLEMS IN EUROPE

MULTIVARIATE ANALYSIS – A GREAT TOOL FOR A MULTIVARIATE WORLD
Carlos A. Coelho, Full Professor of Statistics PhD 331

DEVELOPMENT OF INTEGRATION PROCESSES IN THE REGION OF CENTRAL AND EASTERN EUROPE: VISEGRAD FOUR AND UKRAINE
Yevhen Savelyev, Prof. DSc (Econ.),
Vitalina Kuryliak, Prof. DSc (Econ) 336

ASSESSMENT OF THE ECONOMIC EFFICIENCY OF THE ENVIRONMENTAL COSTS
Antonina Sydorova, Prof. DSc (Econ.), Olena Cherenkevich, PhD Student,
Hanna Anisimova, Research Assist. PhD 343

CROSS-BORDER TRADE OF UKRAINE AND THE VISEGRAD FOUR COUNTRIES
Mariia Lyzun, Prof. DSc (Econ.),
Ihor Lishchynskyy, Prof. DSc (Econ.)..... 352

FORECASTING SERBIAN GDP GROWTH AND UNEMPLOYMENT RATE USING VAR MODEL
Vinko Lepojević, Full professor, PhD,
Tadija Djukić, Full professor, PhD 358

REGIONAL DIFFERENCES IN POPULATION BEHAVIOR IN THE CONTEXT OF THE COVID-19 PANDEMIC, AS EXEMPLIFIED BY MOLDOVA, BULGARIA AND ROMANIA (MD, BG, RO)
Eduad Hirbu. Assoc. Prof. PhD 366

КРЪГЛА МАСА
С МЕЖДУНАРОДНО УЧАСТИЕ

СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗМЕРЕНИЯ НА РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ И НЕРАВЕНСТВА МЕЖДУ СЕВЕРНА И ЮЖНА БЪЛГАРИЯ

Свищов, 16 октомври 2020 г.

Сборник с доклади

Кръглата маса е организирана в изпълнение на научноизследователски проект №13-2020 „Статистически измерения на регионалните различия и неравенства между Северна и Южна България“, финансиран със средства по Наредба на МОН за насърчаване на научно-изследователската дейност

ISBN 978-954-23-1892-7

Издателство и печат: Академично издателство „Ценов”
Свищов, ул. Градево № 24

ТРАНСПОРТНАТА СВЪРЗАНОСТ И ИНВЕСТИЦИИТЕ ВЪВ ФОКУСА НА ПЛАНОВЕТЕ ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНИТЕ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ (ПО ПРИМЕРА НА БЕЛЕНЕ И ПОРДИМ)

Андрей Захариев, проф. д-р
Стоян Проданов, проф. д-р
Анелия Радулова, доц. д-р
Силвия Заркова, д-р
Борислав Лазаров, докторант
Катедра „Финанси и кредит“,
СА „Д. А. Ценов“ – Свищов
e-mail: кореспондиращ автор: a.zahariev@uni-svishtov.bg

Резюме: *На основание Закона за регионално развитие Министърът на регионалното развитие и благоустройството утвърди през м. Март 2020 год. „Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“. Целта на указанията бе да се определи унифицирана процедури за възлагане, изработване, оценка, одобряване и прилагане на плановете за интегрирано развитие на община. С оглед на Пътната карта за нов подход в политиката за регионално развитие, в документа са взети под внимание новите подходи в прилагането на регионалната политика в страната, в т.ч. и приетите предложения за промяна в системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие. Плановете за интегрирано развитие на общината за периода 2021-2027 г. са принципно нов планов документ, който съвместява елементите на общинските планове за развитие и интегрираните планове за градско възстановяване и развитие, които действаха за периода 2014-2020 г. В тях логичен акцент е поставен върху транспортната свързаност и пространственото развитие като резултат от публичен инвестиционен процес.*

.

Ключови думи*: Транспортна свързаност, публични инвестиции, интегрирани планове за развитие на общините.*

JEL: H53, H57.

TRANSPORT CONNECTIONS AND INVESTMENTS IN THE FOCUS OF THE PLANS FOR INTEGRATED DEVELOPMENT OF MUNICIPALITIES IN THE REPUBLIC OF BULGARIA (ON THE EXAMPLE OF BELENE AND PORDIM)

Andrey Zahariev, Prof. PhD
Stoyan Prodanov, Prof. PhD.
Anelia Radulova, Assoc. Prof. PhD.
Silvia Zarkova, Ph.D.
Borislav Lazarov, PhD Student
Department of Finance and Credit,
D. A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov
e-mail corresponding author: a.zahariev@uni-svishtov.bg

Abstract: *Pursuant to the Regional Development Act, the Minister of Regional Development and Public Works approved in March 2020 "Methodological guidelines for the development and implementation of integrated development plans of municipalities (PIROs) for the period 2021-2027." The purpose of the guidelines was to define unified procedures for assignment, development, evaluation, approval and implementation of integrated development plans of the municipality. In view of the Roadmap for a new approach in regional development policy, the document takes into account the new approaches in the implementation of regional policy in the country, incl. and the adopted proposals for change in the system of documents for strategic planning of regional and spatial development. The plans for integrated development of the municipality for the period 2021-2027 are a fundamentally new planning document, which combines the elements of the municipal development plans and the integrated plans for urban rehabilitation and development, which were in force for the period 2014-2020. on transport connectivity and spatial development as a result of a public investment process.*

Key words: *Transport connectivity, public investments, integrated development plans of municipalities.*

JEL: *H53, H57.*

1. Въведение

Стратегическото планиране в българските общини е функция на регулаторна уредба в Закона за регионалното развитие. С промени от пролетта на 2020 год. се въведе изискването за изготвяне на качествено нов планов документ – план за интегрирано развитие на общината (ПИРО). С фокус за периода 2021-2027 г. те мога да бъдат окачествени като съвместяващи елементите на общинските планове за развитие и интегрираните планове за градско възстановяване и развитие, които

действаха за периода 2014-2020 г. В структурен план тези планове следва да съдържат (съгласно Методически указания на МРРБ) изследване на териториалния обхват с анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, потребностите и потенциала за развитие на Община Пордим; формулиране на цели и приоритети за развитие на общината за периода 2021-2027 год.; опис на използваната комуникационна стратегия, както и на всички заинтересовани страни и всели участие в подготовката и изпълнението на ПИРО; дефиниране на зони за прилагане на интегриран подход, който да отчете възможностите за сътрудничество с други съседни общини и да картографира приоритетни зони за въздействие; структуриране на програма за реализация на ПИРО с ясно и детайлизирана визия за използвания интегриран подход за развитие; Формулиране на мерки за ограничаване изменението на климата, както и на мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия; Изложение върху необходимите действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО, както и предварителна екологична оценка (доколкото такава е необходима), съгласно условията на ЗРР.

В допълнение към основната рамка на ПИРО под формата на приложения и цифрови разчети е необходимо да се изведат: Първо. Програма за реализация на ПИРО за периода 2021-2027 г. с описание на предвидените мерки и дейности; Второ. Селектирани индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО, като за целите на плана се използва тдва вида индикатори: индикатори за продукт и индикатори за резултат[1]; Систематизиран индикативен списък на най-важните за общината проекти, които ще се разработват и изпълняват в рамките на Програмата за реализация на ПИРО; и Четвърто. Индикативна финансова таблица към ПИРО с ясно калкулирани абсолютни и относителни

[1] Заб. *Индикаторите за продукт* се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и/или мерки за развитие на общината. По някои от приоритетите те могат да се отнасят за предвидени или изпълнявани конкретни проекти с важно значение за развитието на територията на общината. Дефинираните индикатори са количествено измерими осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и постигнатото пряко въздействие в съответната област. *Индикаторите за резултат* отчитат изпълнението на стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за съответния период. Степента на въздействие се отчита с количествено и/или качествено измерими индикатори, а в някои случаи – с качествени оценки относно достигнатата степен в социалното, икономическото и инфраструктурното развитие на общината и приноса на това развитие за общото развитие на региона.

стойности на заявените за финансиране проекти по приоритети и зони за въздействие с източниците им за финансиране: Собствени средства – Общински бюджет; Републикански бюджет; Средства от ЕС; Други източници.

На база на описаната рамка екип от изследователи проведе на терен изследвания за изготвяне на Плановете за интегрирано развитие на Община Белене и Община Пордим, които са част от област Плевен и попадат в най-бедния район за планиране в България и ЕС – Северозападен район за планиране (BG31). В този смисъл, с акцент върху важността на транспортната свързаност и инвестициите, са представени елементи от работата по изготвяне на двата стратегически документа за община Пордим и община Белене.

2. Стратегически аспекти, транспортна мрежа и необходими инвестиции в ПИРО - Пордим

Община Пордим се намира в Централна Северна България, в Дунавската равнина. Териториалната и селищна система на община Пордим се е формирала на основата на природогеографските дадености и като резултат на дългогодишната човешка дейност, която е изменяла природната среда и в положителен и в отрицателен аспект. Общата площ на общината е 238.1 кв. км., което е около 5,5% от територията на област Плевен (4 333.5 кв. км.) и около 1,2% от територията на Северозападен район (19 070 кв. км.). Населението на общината към 15.08.2020 г. е 5613 души, съставляващо 1.94% от населението на област Плевен.

Община Пордим попада в центъра на територията на туристически район Дунав. Сред всички 9 туристически района на България този район се характеризира със слабото си туристическо развитие - въпреки големите си размери (24% от територията и 19% от населението), той има само 9 хил. легла (2,9%), 311 хил. нощуващи посетители (5,3%), 534 хил. нощувки (2,5%) и под 20 млн. лв. приходи от нощувки (2,2%), вж. фиг. 1.

Фиг. 1. Туристическо райониране на Република България с място на Община Пордим в туристически район „Дунав“

Фиг. 2. Вълчитрънско златно съкровище

Като най-значим артефакт от община Пордим се определя Вълчитрънското съкровище, което е открито на 18 декември 1924 г. край село Вълчитрън. Експертната оценка, датира че то е изработено в края на Бронзовата епоха (около XVI – XII в. пр.Хр.) от чисто, самородно злато, с естествени сплави от сребро, мед и желязо. То тежи 12,5 килограма и е използвано както за ритуални, така и за битови нужди (виж. фиг. 2.).

За да се достигне обаче до идентифицирането на туристическия потенциал на община Пордим за целите на ПИРО е проведено проучване с анкетни карти, което установява следните показатели по 4-степенна скала на най-необходимите мерки за подобряване на състоянието на общината (вж. табл. 1).

Таблица 1

Оценка на най-необходимите мерки за подобряване на състоянието на община Пордим с ранжиране по степен на тяхната значимост

МЯРКА	ОЦЕНКА			
	Много важна	Важна	Не е важна	Нямам мнение
Подобряване на жилищния сектор	3.33%	56.67%	23.33%	0.00%
Подкрепа за развитие на научна и развойна дейност	3.33%	40.00%	16.67%	20.00%
Засилване ролята на неправителствения сектор и стимулиране на гражданското участие в управлението	10.00%	46.67%	16.67%	6.67%
Намаляване нивата на замърсяване на въздуха	13.33%	46.67%	10.00%	13.33%
Реконструкция/обновяване на промишлените територии	13.33%	63.33%	10.00%	0.00%
Подобряване на административните услуги за населението и бизнеса (вкл. интегриране на електронни услуги)	13.33%	60.00%	6.67%	3.33%
Подобряване на енергийната ефективност на сградите	16.67%	63.33%	3.33%	0.00%
Борба с дискриминацията (социално включване и създаване на равни възможности)	16.67%	40.00%	23.33%	3.33%
Подобряване на управлението на общината	16.67%	40.00%	13.33%	13.33%
Стимулиране на междуобщинското сътрудничество (в т.ч. международното)	23.33%	53.33%	6.67%	3.33%
Стимулиране и подкрепа на бизнеса в различните сектори на местната икономика	30.00%	53.33%	6.67%	0.00%
Запазване и създаване на нови зелени зони за спорт и отдих	36.67%	40.00%	10.00%	0.00%
Подобряване на достъпността между селищата в общината и туристическите забележителности	40.00%	46.67%	0.00%	0.00%

МЯРКА	ОЦЕНКА			
	Много важна	Важна	Не е важна	Нямам мнение
Повишаване качеството на образованието	40.00%	43.33%	0.00%	0.00%
Подобряване качеството на предлаганите здравни и медицински услуги	43.33%	36.67%	0.00%	10.00%
Развитие на културния туризма (поддържане на културните ценности, инвестиции във фестивали и др.)	53.33%	30.00%	10.00%	0.00%
Борба с безработицата и подобряване на пазара на труда (вкл. повишаване на квалификацията на хората)	63.33%	26.67%	0.00%	0.00%
Подобряване на техническата инфраструктура в общината (ВиК, електропреносна мрежа и др.)	70.00%	13.33%	0.00%	0.00%

В топ 3 с най-голяма важност 70 % от анкетираните посочват „Подобряване на техническата инфраструктура в общината (ВиК, електропреносна мрежа и др.)“, за 63,33% е необходимо обръщане на внимание върху „Борба с безработицата и подобряване на пазара на труда (вкл. повишаване на квалификацията на хората)“, а за 53,33 % от съществено значение е „Развитие на културния туризма (поддържане на културните ценности, инвестиции във фестивали и др.)“. С по-нисък процентен дял (около 40 %) се посочват „Подобряване качеството на предлаганите здравни и медицински услуги“, „Повишаване качеството на образованието“ и „Подобряване на достъпността между селищата в общината и туристическите забележителности“. С най-малка степен на необходимост според анкетираните жители се счита „Подобряването на жилищния сектор“ и „Борба с дискриминацията (социално включване и създаване на равни възможности)“.

На тази база логично са формулирани визията за развитие на Община Пордим в периода 2021-2027 год.: ОБЩИНА ПОРДИМ Е БЛАГОПРИЯТНО МЯСТО ЗА ЖИВОТ, БИЗНЕС И ИНВЕСТИЦИИ, СЪС СЪХРАНЕНИ ПРИРОДА И КУЛТУРНА ИДЕНТИЧНОСТ, РАЗВИТИ ИКОНОМИКА И ТУРИЗЪМ; и водеща стратегическа цел: В периода 2021 – 2027 год. да се постигне положителна промяна в качеството на живот, социално-икономически условия, екологичната среда, възможностите за отдих, туризъм, спорт и култура, чрез управление на общината, водещо до: ускоряване на темпото на развитие; внедряване на

иновации и нови технологии, чрез култивиране на среда на обществен консенсус за генериране на нови идеи в полза на домакинствата, фирмите и публичните органи за управление и самоуправление.

На база проведеното анкетно проучване, осигурило идентификация на нуждите на населението, проект за Общ устройствен план (на етап одобрение към 2020 год.) и Интегрирания план за обновяване на населените места в община Пордим (ИПОНМОП) са идентифицирани и приоритетните зони за въздействие.

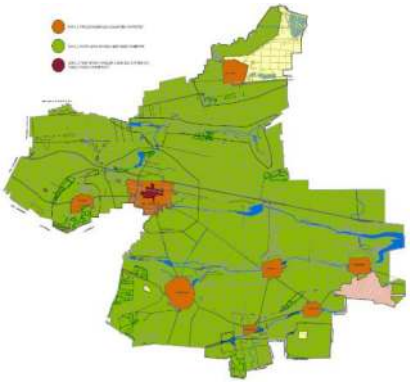

Всички те са функция на териториалните дадености, степента на изграденост и функционалност на публичната техническа инфраструктура и пространствената обвързаност на общината със съседните общини и региона. Направена е оценка, че общинската пътна мрежа е достатъчно развита от гледна точка на гъстота, населените места са свързани с общинския център чрез относително преки пътни връзки. Общата дължина на Общинските пътища е 40,80км. Делът на общинските пътища на територията на Община Пордим е 56,12% от общия километраж пътна мрежа с оценка за необходими инвестиции в пътна инфраструктура в размер на 25,76 млн. лв. с определяне на Зони за въздействие, пространствена структура и селищна мрежа в Община Пордим, както следва: Зона за въздействие 1. „Зона за социално-жилищно развитие“, включваща жилищните части на населените места в община Пордим; Зона за въздействие 2. „Зона за икономическо развитие“, включваща всички земеделски земи на територията на Общината и северната част от територията на гр. Пордим; Зона за въздействие 3. „Зона за публични функции с висока обществена значимост“, обхващаща територията на гр. Пордим с наситеност на сграден фонд с административни и обществени функции; и Зона за въздействие 4. „Зона за транспортна свързаност и туризъм“, която се явява надграждаща преходните три зони и се включва на всички налични трасета за тежък, автомобилен, железопътен и тръбен транспорт, вкл. и трасета за велопреходи и пешеходен туризъм ведно с необходимите паркинг и къмпинг зони към тях.

3. Стратегически аспекти, транспортна мрежа и необходими инвестиции в ПИРО - Белене

Община Белене е разположена в Свищовско-Беленската низина, в централната част на Дунавската равнина, непосредствено до река Дунав. По територия и населени места е една от малките общини в България. Състои се от шест населени места – общинският център Белене и пет села (кметства) – с. Деков, с. Татари, с. Петокладенци, с. Кулина вода и с. Бяла вода.

Фиг. 3. Най-важни проекти за реализация до 2027 г. за развитие на община Белене

Община Белене граничи с община Никопол, с община Свищов и с община Левски, като заема територия от 285 046 дка., от които 14 126 дка. са урбанизирана територия. Общинският център е на 60 км. от областния център – Плевен и на 220 км. от столицата София, като най-близкото пристанище и граничен контролно-пропускателен пункт се намира в гр. Свищов. Град Белене е български дунавски град, който не се развива като пристанищен. Основната причина за това е, че е разположен на широк (от 250 до 500 метра) дунавски ръкав, който е сравнително плитък и с непостоянна дълбочина, което го прави неподходящ за промишлено корабоплаване. Срещу града е разположен Беленският Дунавски архипелаг. Общината се отличава природните дадености по НАТУРА 2000 и крайбрежието по р. Дунав. Населението на общината към 05.07.2020 г. е 9394 души (3.24% от населението на област Плевен). От гл. т. на най-важните проекти за развитие на общината безспорно

номер едно е проекта „АЕЦ – Белене“, следван от пътната инфраструктура (вж. фиг. 3). В разчета за развитие на пътната инфраструктура на ПИРО-Белене са остойностени инвестиции за 11.040 млн. лв., които са логично продължение на решенията за пространствено развитие и на област Плевен (вж. фиг. 4).

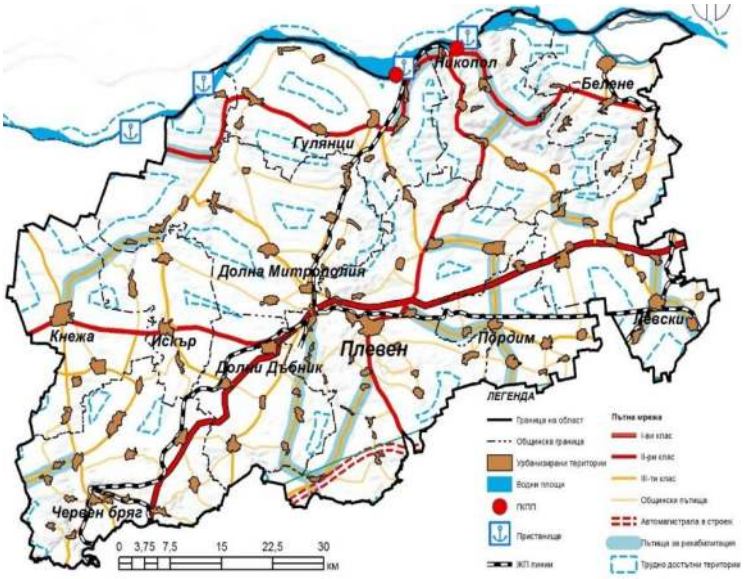

Фиг. 4. Транспортна инфраструктура в област Плевен

Източник: АПИ

Заключение

Представените акценти от ПИРО-Пордим и ПИРО-Белене подчертават важността на инвестициите и транспортната свързаност за постигане на междуобщински интегритет и икономически териториален подем. Независимо от добрите разчети и оценки, важна част от ПИРО е и системата за наблюдение и оценка. Чрез нея следва да се гарантира осигуряването на ефективно изпълнение на ПИРО, което да обезпечи постигане на целите за интегрирано устойчиво местно развитие в условия на ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти.

ЛИТЕРАТУРА

ПИРО – Белене (2021-2027 год.), работен документ (X.2020).
ПИРО – Пордим (2021-2027 год.), работен документ (X.2020).